Commissie voor de milieueffectrapportage

Regionaal bedrijventerrein Werkendam

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport

3 juli 2012 / rapportnummer 2671-58

1. Hoofdpunten voor het MER

De gemeenten Werkendam, Woudrichem en Aalburg willen een Regionaal Bedrijventerrein aanleggen in Werkendam, nabij Natura 2000-gebied de Biesbosch. Het plan bestaat uit:

- een bedrijventerrein van bruto 45 hectare;
- opwaardering van de Grotewaardweg;
- waterberging, al dan niet door middel van kreekherstel.

Om dit plan mogelijk te maken zijn nieuwe bestemmingsplannen nodig. De gemeente stelt eerst een bestemmingsplan op voor de 1e fase van het bedrijventerrein (bruto 20 hectare). Om de besluitvorming door de gemeenteraad van Werkendam te ondersteunen wordt een milieueffectrapport (MER) voor het gehele plan opgesteld.

De Commissie[1] beschouwt de volgende punten als essentiële informatie voor in het MER. Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- een goede onderbouwing van nut en noodzaak voor het bedrijventerrein en de keuze voor deze locatie. Ga hierbij in op de ligging nabij de Biesbosch en ruimtebehoefte voor (specifieke) bedrijvigheid. Doorloop daarbij ook de SER-ladder;
- een uitwerking van de mogelijke inrichtingsvarianten en een beschrijving van de gevolgen van de varianten voor natuur, landschap, verkeer en woon- en leefmilieu;
- een Passende Beoordeling met daarin in ieder geval de gevolgen voor het Natura 2000-gebied de Biesbosch;
- een goed leesbare samenvatting die als zelfstandig document leesbaar is, een goede afspiegeling vormt van de informatie in het MER en helder kaartmateriaal bevat.

Aanleg derde haven Werkendam en extra uitbreiding bedrijvigheid
In de regionale 'Structuurvisie plus 2004' is aangegeven dat direct naast het onderhavige bedrijventerrein een derde haven voor Werkendam voorzien is met aansluitend een extra bedrijventerrein voor onder andere scheepsbouw en zoekruimte voor grote bedrijven uit de regio. Deze ontwikkelingen zijn destijds niet in 'een concrete beleidsbeslissing' vastgelegd en zouden belangrijke consequenties hebben voor de reikwijdte en het detailniveau van de te onderzoeken (inrichtings)alternatieven en milieueffecten in een MER.

De Commissie heeft echter van de gemeente begrepen dat de derde haven en bijkomende bedrijvigheid niet aan de orde zijn binnen de planperiode van het bestemmingsplan (10 jaar). De Commissie heeft zich daarom in dit advies beperkt tot het onderhavige bedrijventerrein. De Commissie adviseert wel in het MER aan te geven welke rol een derde haven heeft gespeeld bij de locatieafweging van het onderhavige bedrijventerrein (zie verder §2.1).

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie het MER moet bevatten. De Commissie bouwt in haar advies voort op de notitie Reikwijdte en Detailniveau (verder NRD). Dat wil zeggen dat ze in dit advies niet ingaat op de punten die naar haar mening hierin voldoende aan de orde komen.

---

[1] De samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. Projectgegevens en stukken zijn ook te vinden via www.commissiemer.nl.

2. Probleemstelling, doel, beleid en besluiten

2.1 Onderbouwing 'nut en noodzaak' en locatie

Uit de NRD blijkt onvoldoende wat de voorgeschiedenis is geweest om te komen tot ontwikkeling van een regionaal bedrijventerrein op deze locatie. Beschrijf in het MER de achtergrond van de keuze om het bestaande areaal bedrijventerreinen in de regio uit te breiden met een regionaal bedrijventerrein en dit te doen op deze locatie.

Onderbouw in het MER nut en noodzaak van het terrein, ga hierbij in elk geval in op:

- de omvang van de regio waarvoor het bedrijventerrein faciliterend dient te zijn;
- de behoefte aan uitbreiding van het oppervlak aan bedrijventerrein in deze regio gespecificeerd naar sector, mede op basis van historische uitgifte in de periode voor 2008 en de periode 2008-2012 voor vergelijkbare bedrijventerreinen in de regio, zoals bijvoorbeeld Bruine Kil V;
- de mogelijkheden voor uitplaatsing van bedrijven naar terreinen in de stedelijke regio's in de omgeving;[2]
- de besluiten die er zijn genomen, op welk moment en door welke overheden die zijn genomen en de juridische status van deze besluiten;
- de (ruimtelijke- en milieu)afwegingen die bij deze besluiten een rol hebben gespeeld, inclusief de uitkomsten van toepassing van de SER-ladder.[3]

Omschrijf in het MER duidelijk de doelstellingen van het regionaal bedrijventerrein (zoals bevordering van de werkgelegenheid of uitplaatsing van bedrijven op andere terreinen). Geef hierbij aan wat primaire en secundaire doelstellingen zijn. Formuleer de doelstellingen zodanig dat deze zowel een rol kunnen spelen bij de afbakening van mogelijke alternatieven, als bij de toetsing van de alternatieven op doelbereik.

Onderbouwing locatie

De NRD gaat ervan uit de locatie voor het bedrijventerrein vastligt en dat in het MER geen locatiealternatieven behandeld worden. De Commissie vindt het essentieel dat uit het MER voldoende duidelijk blijkt welke besluitvorming ten aanzien van de locatie al heeft plaatsgevonden en welke (milieu)afwegingen hierbij een rol hebben gespeeld, zoals de invloed op het Natura 2000-gebied de Biesbosch en een mogelijke derde haven in Werkendam.

De Commissie adviseert in het MER daarom aan te geven welke locaties in het verleden al afgewogen zijn, wat de (milieu)voor- en (milieu)nadelen van deze locaties waren en mede op basis daarvan te onderbouwen waarom voor de onderhavige locatie is gekozen.

---

[2] Zoals genoemd in de 'Structuurvisie plus 2004' (Structuurvisie plus Land van Heusden en Altena, november 2004, Nieuwland/Welmers, in opdracht van de gemeenten Aalburg, Werkendam en Woudrichem en het waterschap Hoogheemraadschap Alm en Biesbosch).

[3] De SER-ladder houdt in: Eerst kijken naar bestaande capaciteit op bedrijventerreinen, vervolgens zoeken naar ruimtewinst door herstructurering van bestaande terreinen en daarna pas de eventuele aanleg van nieuwe terreinen.

2.2 Beleidskader en te nemen besluiten

Geef in het MER aan welke wet- en regelgeving en welk beleid relevant is voor ontwikkeling van het regionaal bedrijventerrein. Ga daarbij in ieder geval in op:

- Rijks- en provinciale visies en kaders op het gebied van hoofdwegennet en bereikbaarheid (zoals MIRT, structuurvisie en RVVP);
- de ruimtelijke verordening van de provincie Noord-Brabant;
- het provinciale beleid ten aanzien van de Nieuwe Hollandse Waterlinie;
- het regionale beleid ten aanzien van herstructurering van bestaande bedrijventerreinen en het RBT, zoals dat voortkomt uit (in algemene zin) de eindrapportage van de Taskforce Herstructurering Bedrijventerreinen en (specifiek) uit de samenwerkingsovereenkomst tussen Aalburg, Woudrichem, Werkendam en de BOM-BHB voor het Regionaal Bedrijventerrein;
- de Natuurbeschermingswet 1998 en het provinciale beleid ten aanzien van de Ecologische Hoofdstructuur;
- het gemeentelijke beleid op het gebied van externe veiligheid. Heeft de gemeente haar beleid niet geformaliseerd (bijvoorbeeld in de vorm van een visiedocument), geef dan aan welke randvoorwaarden de gemeente bij de veilige inrichting van het terrein wil hanteren;
- het gemeentelijk geluidsbeleid;
- eventueel gemeentelijk beleid op het gebied van duurzaamheid, energie-efficiency en beperken van emissie van broeikasgassen.

Geef op basis van bovenstaande kaders in een overzicht weer welke randvoorwaarden hieruit naar voren komen voor dit bedrijventerrein en wat dit betekent voor de vormgeving van het voornemen en de alternatieven en inrichtingsvarianten hiervoor.

Beschrijf in een overzicht welke andere besluiten - naast bestemmingsplan(nen) - genomen worden voor de realisatie van het bedrijventerrein. Geef in een overzicht weer wie deze neemt en wat globaal de tijdsplanning is.

3. Voorgenomen activiteit en alternatieven

3.1 Algemeen

Beschrijf in het MER de voorgenomen activiteit en ga in op:

- de beoogde typen bedrijvigheid;
- (bandbreedtes in) aantallen bedrijven in de verschillende sectoren en milieucategorieën;
- de omvang en (productie)capaciteit van deze bedrijven;
- de benodigde capaciteit voor aan- en afvoerwegen en andere voorzieningen;
- welke risicovolle activiteiten het bestemmingsplan mogelijk maakt en of er sprake is van transport, op- en overslag, productie of bewerking van gevaarlijke stoffen;
- de ambities voor duurzame inrichting en gebruik, zoals: duurzame omgang met/gebruik van grondstoffen en energiedragers, CO_2-reductie, individuele en collectieve voorzienin-

gen voor duurzame energie, koppeling van bepaalde typen bedrijvigheid met het oog op gemeenschappelijke voorzieningen[4] en gebruik van reststromen;
- de randvoorwaarden die de gemeente wil stellen aan bouwhoogte, kleur- en materiaalgebruik, verlichting, landschappelijke inpassing en geleiding van recreatieve fietsroutes over of langs het plangebied;
- de beoogde fasering in de realisatie van het terrein;
- eventuele niet m.e.r.-plichtige ontwikkelingen die het bestemmingsplan mogelijk maakt voor zover deze onderdelen aanzienlijke milieugevolgen hebben, al dan niet in cumulatie met het bedrijventerrein.

Verwacht tempo invulling terrein
Beschrijf op basis van de behoefteprognoses hoe snel het bedrijventerrein naar verwachting gevuld zal raken. Geef hierbij aan in hoeverre beoogde voorzieningen en inpassingmaatregelen afhankelijk zijn van het tempo van de gronduitgifte en ga in op de situaties die kunnen optreden bij een vertraagde invulling.[5]

3.2 Inrichtingsvarianten en maximale mogelijkheden bestemmingsplan

In de NRD zijn vanuit ruimtelijk perspectief drie inrichtingsvarianten voorgesteld. Werk deze uit in het MER. Beschrijf hoe de gestelde doelen (zie hoofdstuk 2) de keuze en de afbakening van deze varianten hebben bepaald en ga na of dit aanleiding geeft ook andere inrichtingsvarianten te beschouwen.

Beschrijf het effect van de beoogde gefaseerde ontwikkeling van het bedrijventerrein op de inrichtingsvarianten (eerst 20 ha, later 45 ha). Onderzoek of deze fasering aanleiding geeft tot andere inrichtingsvarianten die wellicht een gunstiger effect kunnen hebben op behoud van ruimtelijke kwaliteit en natuurwaarden (zie ook §3.1 tempo invulling terrein).

Inrichtingsvarianten klimaatadaptatie
De Commissie adviseert gezien de ligging van het plangebied in het MER ook inrichtingsvarianten te onderzoeken, waarbij rekening gehouden is met de gevolgen van klimaatverandering. Denk hierbij aan stijgende rivierwaterstanden en een toename van de hoeveelheid neerslag in de toekomst. In de inrichtingsvarianten kan hiermee rekening gehouden worden door in het ontwerp aandacht te besteden aan:
- extra waterafvoer;
- de mogelijkheden voor meer waterberging;
- de hoogteligging van de toekomstige bebouwing en voorzieningen.

Maximale mogelijkheden bestemmingsplan
De NRD geeft (nog) geen richting in de aard en het type te ontwikkelen bedrijvigheid, waardoor in dit stadium in principe bijna alle typen bedrijvigheid in de toekomst een plek kunnen krijgen op het terrein. Hierdoor zijn er in het MER veel vrijheidsgraden en ontstaan veel te

---

[4] Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan warmte-koude opslag, afvalinzameling of parkeervoorzieningen.
[5] Een voorbeeld hierbij is de mogelijke spanning die kan optreden tussen inpassingmaatregelen om de zichtbaarheid van het terrein te beperken en het beoogde kreekherstel. Wijzigingen in type en/of hoogte van de beplanting in het kader van kreekherstel kan onbedoeld de zichtbaarheid van het bedrijventerrein voor een lange periode versterken.

onderzoeken combinaties van aard en type bedrijvigheid en de daaraan verbonden (maximale) milieuconsequenties. Door bij het onderzoek in het kader van het bestemmingsplan en het MER keuzes te maken en randvoorwaarden te hanteren zal het aantal combinaties teruggebracht kunnen worden.

De Commissie adviseert om het aantal te onderzoeken combinaties werkbaar en overzichtelijk te houden door vanuit belangrijke milieuthema's bezien een invulling uit te werken die de maximale mogelijkheden beschrijft die het bestemmingsplan straks biedt. Kies als basis voor de invulling een logische inrichtingsvariant. Werk vervolgens de volgende vier invullingsvarianten van het terrein uit:

- verkeersaantrekkende werking, bijvoorbeeld een maximale invulling met publieksaantrekkende bedrijven en/of distributie en 'value added logistics';
- emissie van stikstofverbindingen, bijvoorbeeld een maximale invulling met activiteiten met een hoge stikstofemissie, zoals grote warmtekrachteenheden en/of andere industriële installaties;
- emissie van geluid, bijvoorbeeld een maximale invulling met metaalbe- en verwerkende bedrijven;
- mate van zichtbaarheid, bijvoorbeeld een maximale invulling met bedrijven met een hoog zichtbaarheidsprofiel en/of veel verlichting.

Bepaal op basis hiervan de maximale mogelijkheden en ontwikkelruimte voor bedrijvigheid die het voorkeursalternatief straks kan gaan bieden en de daaraan verbonden milieueffecten (zie verder hoofdstuk 4). Betrek hierbij ook eventuele ontwikkelruimte die via flexibiliteitbepalingen in het bestemmingsplan mogelijk wordt gemaakt. Denk bijvoorbeeld aan wijzigingsbevoegdheid, uitwerkingsverplichting en binnenplanse ontheffingsbevoegdheid, deze hoort bij de beschrijving van de voorgenomen activiteit.

Dit alternatief zal tevens de basis moeten zijn voor de beoordeling van effecten op soorten en habitats in Natura 2000-gebieden in de te schrijven Passende Beoordeling. Ook om die reden is een reële begrenzing van de maximale invulling van het terrein van belang.

3.3 Referentie

Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied en de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling, als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Daarbij wordt onder de 'autonome ontwikkeling' verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd. Ga bij deze beschrijving uit van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van nieuwe activiteiten waarover reeds is besloten. Betrek hierbij in ieder geval:

- de ontpoldering van de Noordwaard en recreatieve ontwikkelingen die hier plaatsvinden;
- de verbreding van de A27.

4. Beschrijving milieueffecten

4.1 Algemeen

De milieueffecten van de inrichtingsvarianten en de invullingsvarianten (zie §3.2) moeten onderling én met de referentiesituatie worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de aard en mate waarin zij andere effecten veroorzaken. Vergelijk bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie en betrek daarbij de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid.

Maak bij de beschrijving van milieugevolgen een onderscheid tussen de gevolgen in de aanleg- en in de gebruiksfase. Indien het voor de hand ligt dat gedurende langere tijd het terrein slechts gedeeltelijk ontwikkeld zal zijn moet het MER ook een beeld geven van de effecten in deze tussenfase.

Geef tot slot in het MER inzicht in de (milieu)consequenties van het niet realiseren van het beoogde eindbeeld en de consequenties voor de gebiedsoverstijgende voorzieningen (verkeersontsluiting, waterberging, parkfaciliteiten en landschappelijke inpassing).

Onderbouw de keuze van de rekenregels/-modellen en van de gegevens waarmee de gevolgen worden bepaald. Ga ook in op de onzekerheden in deze bepaling. Onderscheid daarbij onzekerheden in de kwaliteit van de gegevens (bron, ouderdom, betrouwbaarheid etc.) en in de gehanteerde rekenregels/-modellen (afleiding en bandbreedte van kritische parameterwaarden, modelcalibratie etc.). Vertaal dit zo mogelijk in een bandbreedte voor de genoemde gevolgen en geef aan wat dit betekent voor de vergelijking van de milieueffecten van het voornemen, de varianten en de referentie.

4.2 Natuur

Geef in het MER aan welke kenmerkende habitats en soorten aanwezig zijn in het studiegebied.[6] Beschrijf de autonome ontwikkeling van de natuur in het gebied. Ga daarna in op de ingreep-effectrelatie tussen ontwikkeling van het bedrijventerrein en de in het studiegebied aanwezige natuurwaarden. Geef aan voor welke dieren en planten aanzienlijke gevolgen te verwachten zijn, wat de aard van de gevolgen[7] is en wat deze gevolgen voor de populaties betekenen. Beschrijf mitigerende en/of compenserende maatregelen die eventuele aantasting kunnen beperken of voorkomen. Beperk de beschrijving van de effecten op natuur(waarden), niet tot waar deze onder de wettelijke bescherming van bijvoorbeeld Natuurbeschermingswet 1998 of Flora- en faunawet vallen.

---

[6] Het is, afhankelijk van het bestemmingsplan, mogelijk een selectie van te beschrijven habitats en soorten te maken. Ook het gekozen detailniveau van de beschrijvingen kan verschillen. Motiveer deze selectie en het gekozen detailniveau in het MER.

[7] Geef aan of het bijvoorbeeld gaat om vernietiging van leefgebied door ruimtebeslag, verstoring door licht en geluid, verdroging of vernatting door verandering van de waterhuishouding, versnippering door doorsnijdingen of barrièrewerking of vermesting en verzuring door deposities van stikstof.

4.2.1 Gebiedsbescherming

Natura 2000

In de NRD is een Passende Beoordeling aangekondigd, vanwege in een voortoets beschreven mogelijke effecten door stikstofdepositie op daarvoor gevoelige habitats in Natura 2000-gebieden. Deze Passende Beoordeling moet onderdeel uitmaken van het MER. Hoewel, op grond van de informatie in de Voortoets, de nadruk zal liggen op effecten van stikstofdepositie, zal in de Passende Beoordeling ook voor andere mogelijke effecten moeten worden nagegaan of aantasting van de natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden al dan niet kan worden uitgesloten.

In de omgeving liggen diverse Natura 2000-gebieden: 'Biesbosch', 'Hollands Diep' en 'Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem'. De Commissie adviseert eerst na te gaan tot welke afstand, en dus tot in welke van deze gebieden, de stikstofdepositie als gevolg van het RBT kan toenemen. Presenteer vervolgens in het MER voor de Natura 2000-gebieden waarvoor dat relevant is, maar in ieder geval voor de Biesbosch:

- de instandhoudingsdoelstellingen[8] voor de verschillende soorten en habitats en of sprake is van een behoud- of verbeterdoelstelling;
- de actuele en verwachte oppervlakte en kwaliteit[9] van voor verzuring en vermesting gevoelige habitattypen en de kritische depositiewaarde;[10]
- de achtergrondconcentraties van de belangrijkste verzurende en vermestende stoffen (NH_3, NO_x, SO_2) in het gebied;[11]
- de toename aan stikstofdepositie van het voornemen afzonderlijk (zie § 3.2) en in cumulatie met andere relevante plannen en projecten;
- de mogelijke (verdere) overschrijding van de kritische depositiewaarden;

Onderzoek in de Passende Beoordeling of de zekerheid kan worden verkregen dat het project de natuurlijke kenmerken van het gebied niet aantast.[12]

Ecologische hoofdstructuur

Beschrijf voor de EHS-gebied(en) in en rond het plangebied de daarvoor geldende 'wezenlijke kenmerken en waarden'. Onderzoek welke gevolgen het initiatief op deze actuele en potentiële kenmerken en waarden heeft.

---

8 Op dit moment lopen procedures om Natura 2000-gebieden (opnieuw) aan te wijzen. Hiervoor worden eerst ontwerp-aanwijzingsbesluiten genomen en vervolgens definitieve aanwijzingsbesluiten. In het MER kan uitgegaan worden van de concept-instandhoudingsdoelstellingen uit de ontwerp-aanwijzingsbesluiten. In de (concept)beheerplannen worden deze per gebied uitgewerkt in omvang, ruimte en tijd.

9 Zie voor een kenschets, definitie en kwaliteitseisen van habitattypen en de ecologische vereisten van soorten de profielendocumenten van LNV.

10 De kritische depositiewaarden voor de EHS zijn opgenomen in D. Bal, H.M. Beije, H.F. van Dobben en A. van Hinsberg (2007): Overzicht van kritische stikstofdeposities voor natuurdoeltypen. Directie Kennis, Ministerie van LNV. De kritische depositiewaarden voor Natura 2000 habitattypen zijn opgenomen in H.F. van Dobben en A. van Hinsberg, (2008). Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en Natura 2000-gebieden. Alterra-rapport 1654.

11 Gebruik voor de bepaling van de achtergronddepositie recente gegevens. Deze gegevens zijn op te vragen bij het RIVM en - indien beschikbaar - bij de provincie Brabant.

12 Uit de huidige lijn in de jurisprudentie volgt dat dit het geval is wanneer er wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel bestaat dat er geen schadelijke gevolgen voor de natuurlijke kenmerken zijn.

4.2.2 Soortenbescherming[13]

Beschrijf welke door de Flora- en faunawet beschermde soorten te verwachten zijn in het plangebied, waar zij voorkomen en welk beschermingsregime voor de betreffende soort geldt.[14] Ga in op de mogelijke gevolgen van het voornemen voor deze beschermde soorten[15] en bepaal of verbodsbepalingen overtreden kunnen worden, zoals het verbod op het verstoren van een vaste rust- of verblijfplaats. Geef indien verbodsbepalingen[16] overtreden kunnen worden aan welke invloed dit heeft op de staat van instandhouding van de betreffende soort.

4.3 Verkeer

Beschrijf in het MER de huidige verkeerssituatie in het gebied. Ga hierbij zowel in op verkeer van bedrijven, woon-werkverkeer en recreatief verkeer. Geef aan waar recreatieve routes lopen en welke verkeersmodaliteiten daarvan gebruik maken.

Beschrijf op basis van de invullingsvariant 'maximale mogelijkheden verkeersaantrekkende werking' (zoals genoemd in §3.2):

- de verkeersproductie en de verandering van de verkeersintensiteiten op de wegen in het studiegebied, onderscheiden naar bestemmingsverkeer en doorgaand verkeer;
- de verdeling over personenverkeer en vrachtverkeer de verdeling van het verkeer over de dag, de week en, indien relevant, over de seizoenen/het jaar;
- de mate waarin verkeerspieken samenvallen met bestaande verkeerspieken in de omgeving, met name op de Dijkgraaf den Dekkerweg en de aansluiting met de A27;
- de afwikkeling van het langzaam verkeer, zowel het verkeer met herkomst/bestemming het bedrijventerrein als eventuele doorgaande (recreatieve) routes;
- de verwachte verandering van de verkeersveiligheid op wegvakken en kruispunten.

4.4 Woon en leefmilieu

Lucht

Beschrijf in het MER voor het effect op de luchtkwaliteit (ook onder de grenswaarden) van de invullingsvarianten 'maximale mogelijkheden verkeersaantrekkende werking' en 'maximale mogelijkheden emissies van stikstofverbindingen'. Vergelijk deze met de referentie.

Beschrijf de verwachte emissies.[17] Maak hierbij een onderscheid tussen emissies van verkeer (zie ook §4.3) en bedrijvigheid en vermeld hierbij of het uurgemiddelde, daggemiddelde of

---

[13] Op de website www.minlnv.nl is onder Natuur>Soortenbescherming uitgebreide informatie te vinden over soortenbescherming, waaronder de systematiek van de Flora- en faunawet en de vereisten voor het verkrijgen van ontheffingen voor verboden handelingen.

[14] Op grond van de Flora- en faunawet en de daarop gebaseerde algemene maatregelen van bestuur en ministeriële regelingen bestaan er vier verschillende beschermingsregimes. Welk regime van toepassing is, is afhankelijk van de groep waartoe de soort behoort. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de volgende categorieën: tabel 1 (algemene soorten), tabel 2 (overige soorten), tabel 3 (Bijlage IV Habitatrichtlijn-/ bijlage 1 AMvB-soorten) en vogels.

[15] Bij de inventarisatie van de beschermde soorten kan onder andere gebruik worden gemaakt van gegevens van het Natuurloket: www.natuurloket.nl en protocollen van de Gegevensautoriteit Natuur: www.gegevensautoriteitnatuur.nl.

[16] De verbodsbepalingen zijn opgenomen in art. 8 (planten) en 9 - 12 (dieren) van de Flora- en faunawet.

[17] Bijvoorbeeld: fijn stof (PM_{10} en $PM_{2,5}$), NO_x, NH_3, SO_2, CO, COS, H_2S, HCl en andere halogenen, cyaniden, mercaptanen, dioxines, zware metalen. Dit afhankelijk van het type bedrijvigheid.

jaargemiddelde waarden betreft. Maak een inschatting van de totale jaarvracht aan emissies. Onderbouw de herkomst van de emissies (metingen, schattingen, berekeningen) in het MER. Beschrijf de totale emissies van broeikasgassen per jaar (met name CO_2).

Presenteer de emissies in tabelvorm en geef de concentraties van stoffen in de lucht en de geurbelasting op kaart weer middels verschilcontouren.[18] Geef per contour aan waar woningen en andere gevoelige objecten en groepen zich bevinden en hoeveel het er zijn.[19] Geef hierbij duidelijk aan wat de bijdrage is van het bedrijventerrein aan de heersende achtergrondconcentraties.

Geurhinder
Geef aan welke geurbronnen zich op het bedrijventerrein kunnen vestigen en hoe geuremissies kunnen worden beperkt. Onderscheid op hoofdlijnen een situatie bij normaal bedrijf en een situatie waarin bij bedrijven sprake is van opstart, afstook, calamiteiten en andere incidenten. Maak een inschatting van de toename aan stankverwekkende componenten en bereken daarmee de maximale geurbelastingcontouren. Beschrijf mitigerende maatregelen en het effect daarvan, bijvoorbeeld een zonering tussen geurbronnen en daarvoor gevoelige bestemmingen.

Modelberekeningen
Maak gebruik van modelberekeningen die voldoen aan de Regeling beoordeling luchtkwaliteit (2007). Indien deze niet van toepassing is, beschrijf dan de gehanteerde modeluitgangspunten. Toets de concentraties van stoffen in de lucht aan de grenswaarden[20] en richtwaarden[21] uit de Wet milieubeheer.

Geluid

Beschrijf in het MER de geluidsbelasting van bedrijvigheid en wegverkeer. Geef contouren van industrielawaai en wegverkeer voor de invullingsvarianten 'maximale mogelijkheden voor geluid' en voor de 'maximale mogelijkheden voor verkeer' op kaart, ook onder de grenswaarden.

Geef aan hoe een adequaat geluidsniveau voor bestaande en nieuwe kwetsbare bestemmingen (zoals wonen en natuur) op of in de nabijheid van het bedrijventerrein zal worden geborgd.

Geluidshinder
De toekomstige bedrijvigheid kan hinder veroorzaken voor omwonenden (los van toetsing aan normen). Doordat het type bedrijvigheid en de daaraan verbonden hinderbronnen en

---

18 Gebruik hiervoor bij NO_x en PM_{10} klassebreedtes van 1,0 µg/m³ of minder, indien klassebreedtes van 1,0 µg/m³ onvoldoende onderscheidend is. Kies voor de andere stoffen (indien er sprake is van relevante concentratiegradiënten van deze stoffen in de lucht) op basis van het uitgevoerde luchtonderzoek in het MER klassenbreedtes, die de verschillen tussen alternatieven en varianten in beeld brengen.

19 Gebruik hiervoor de zogeheten Adres Codering Nederland (ACN)-bestanden. Denk bij gevoelige objecten aan kinderdagverblijven, scholen, verpleeg- en verzorgingshuizen en woningen. Gevoelige groepen zijn bijvoorbeeld kinderen, ouderen en mensen met long- of hartziekten.

20 Grenswaarden voor PM_{10}, NO_2, SO_2, CO, Pb, en benzeen.

21 Richtwaarden voor nikkel, arseen, cadmium, ozon en benzo(a)pyreen.

tijdstippen nog onzeker zijn is het lastig een inschatting van de toekomstige hinder te maken in het MER. De Commissie adviseert daarom in ieder geval op hoofdlijnen mogelijke hinder in beeld te brengen door:

- bedrijfsactiviteiten in de avond-, nacht- en ochtenduren;
- transportbewegingen (onderscheid naar verkeer in termen van motorvoertuigen per uur en specifiek zwaar vrachtverkeer) in de avond-, nacht- en ochtenduren;

en in te gaan op mogelijke mitigerende maatregelen hiervoor.

Externe veiligheid

Ga in op het aspect (externe) veiligheid. Beschrijf hiertoe in het MER:

- de risico's voor omwonenden van de mogelijke typen risicovolle activiteiten die worden toegelaten;
- de gevolgen voor het milieu bij vrijkomen van mogelijke gevaarlijke stoffen in water en bodem;
- maatregelen (zoals zonering) ter beperking van deze risico's.

Voeg een kaart toe die inzicht biedt in de aanwezige bebouwing en de zonering van de geplande bebouwing en in de aantallen aanwezige personen op het terrein en in de omgeving ervan.

Gezondheid

Milieueffecten kunnen effecten hebben op de gezondheid van omwonenden, ook onder de norm kunnen gezondheidseffecten optreden. Daarom is van belang dat het MER inzicht geeft in de (cumulatie van de) invloedssfeer van bestaande en (mogelijk toekomstige) activiteiten. Het gaat hier om luchtkwaliteit, geur, geluid en externe veiligheid. Geef op basis van de hierboven genoemde gegevens aan hoeveel woningen en andere gevoelige bestemmingen binnen de diverse contouren voor NO_2, PM_{10}, geluid, geur en Plaatsgebonden Risico liggen in de inrichtings- en invullingsvarianten. Geef aan wat de mogelijkheden zijn om de omvang van blootstelling en daarmee de gezondheidseffecten te minimaliseren.

4.5 Landschap en cultuurhistorie

Beschrijf de aanwezige landschappelijke en cultuurhistorische waarden in het studiegebied. Besteed hierbij specifiek aandacht aan de kernkwaliteiten van Nationaal Landschap de Nieuwe Hollandse Waterlinie, zoals die zijn vastgelegd in de verordening ruimte van de provincie. Ga tevens in op aanwezige of te verwachten archeologische waarden.

Beschrijf de beleefde kwaliteit (herkenbaarheid en zichtbaarheid), de fysieke kwaliteit (het intact zijn van) en de inhoudelijke kwaliteit (wat vertelt het) van aanwezige waarden[22] en de effecten van de varianten op deze kwaliteiten. Besteed aandacht aan bouwhoogte, kleur en verlichting. Ga hierbij uit van de invullingsvariant 'maximale mogelijkheden mate van zichtbaarheid'. Illustreer deze variant met visualisaties vanaf recreatieve routes en vanaf de A27 in de huidige en de toekomstige situatie.

---

[22] Hierbij kan eventueel gebruik gemaakt worden van de waarderingscriteria uit de 'Handreiking cultuurhistorie in m.e.r. en MKBA' (Witteveen+ Bos, 2007, opgesteld in opdracht van de Rijksdienst voor het Cultureel erfgoed). Van deze handreiking is ook een samenvatting uit 2009 beschikbaar.

4.6 Bodem en water

Beschrijf in het MER de toename van het oppervlak aan verharding en wat dit betekent voor het (grond)watersysteem en waterberging. Ga in op de zandbaan in de bodem van het plangebied, de mogelijkheid van toename van kweldruk bij vergraving en de randvoorwaarden, die dit aan de inrichting van het bedrijventerrein stelt. Beschrijf de effecten op de grondwaterhuishouding van de varianten aan de hand van de omvang van effecten en de beperkingen aan de inrichting die dit veroorzaakt. Geef aan welke maatregelen worden genomen en beschrijf de effecten van het gewijzigde waterbeheer.

4.7 Klimaatmitigatie

Geef aan of er maatregelen worden genomen om de emissies van broeikasgassen te beperken en/of de energie-efficiency op het bedrijventerrein te optimaliseren. Ga in op mogelijkheden sturing voor functieschakeling, dit wil zeggen, de mogelijkheden om restenergie en restwarmte door te geven aan andere functies.

5. Overig

Leemten in milieu-informatie

Uit het MER moet blijken over welke milieuaspecten onvoldoende informatie kan worden opgenomen door gebrek aan gegevens. Spits dit toe op milieuaspecten die in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen, zodat de consequenties van het tekort beoordeeld kunnen worden. Geef ook aan of dat wat ontbreekt op korte termijn kan worden ingevuld.

Vorm en presentatie

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de inrichtings- en invullingsvarianten. Presenteer de vergelijking bij voorkeur met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Zorg ervoor dat:

- het MER zo beknopt mogelijk is, onder andere door achtergrondgegevens niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst zijn opgenomen;
- recent, goed leesbaar kaartmateriaal is gebruikt, met duidelijke legenda.

Samenvatting

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de omvang en afbakening van het voornemen, de onderbouwing van het regionaal bedrijventerrein en van de locatie;
- de belangrijkste effecten voor het milieu in de uitvoeringsfase en de gebruiksfase, de onzekerheden en leemten in kennis die daarbij aan de orde zijn;
- de vergelijking van de varianten, de argumenten voor de selectie van het voorkeursalternatief en de rol die het MER daarbij heeft gespeeld.

BIJLAGE 1: Projectgegevens reikwijdte en detailniveau MER

Initiatiefnemer: het college van burgemeester en wethouders van Werkendam
Bevoegd gezag: de gemeenteraad van Werkendam

Besluit: bestemmingsplan
Categorie Besluit m.e.r.:
plan-m.e.r. vanwege passende beoordeling
mogelijk plan-m.e.r. vanwege kaderstelling/project-m.e.r. voor categorie D11.2 e.a.

Activiteit: nieuwe bedrijventerrein, opwaardering Grotewaardweg en waterberging door middel van kreekherstel
Procedurele gegevens:
aankondiging start procedure: 4 mei 2012
ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 4 mei t/m 15 juni 2012
adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 3 mei 2012
advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 3 juli 2012

Samenstelling van de werkgroep:
Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:
Drs. S. Dirksen
Drs. S.J. Harkema (secretaris)
Ir. N.G. Ketting (voorzitter)
T.R. Knottnerus
Drs. G. Korf (secretaris)
Ir. J.E.M. Lax
Ir. M.B. Schöne
Drs. R.B. van der Werff

Werkwijze Commissie bij advies reikwijdte en detailniveau:
In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie heeft de hierna genoemde informatie van het bevoegde gezag ontvangen. Deze informatie vormt het uitgangspunt van haar advies. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de Commissie een locatiebezoek afgelegd. Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie *www.commissiemer.nl* op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:
De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advies:
- Notitie reikwijdte en detailniveau milieueffectrapportage (m.e.r.) Regionaal bedrijventerrein (RBT) gemeente Werkendam, Arcadis, 6 maart 2012;
- Structuurvisie plus Land van Heusden en Altena, Nieuwland/Welmers, november 2004;
- Verordening ruimte Noord-Brabant, provincie Noord-Brabant, 17 december 2010.

De Commissie heeft geen zienswijzen of adviezen via bevoegd gezag ontvangen.

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport Regionaal bedrijventerrein Werkendam

ISBN: 978-90-421-3556-7

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht
T 030 - 234 76 66
F 030 - 233 12 95
E mer@eia.nl
W www.commissiemer.nl